

HEKİMİN SORUMLULUĞU TIBBİ VE HUKUKİ İNCELEME

Op. Dr. Samet BAYRAK
Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı

Filiz BERBEROĞLU YENİPİNAR
Ticaret Mahkemesi Başkanı

© 2016 **AKADEMİSYEN TIP KİTABEVİ**

Yayın Dağıtım ve Pazarlama A. Ş

Halk Sk. 5/A Yenişehir/ANKARA

Tel: 0312 431 16 33

www.akademisyen.com

Hekimin Sorumluluğu Tıbbi ve Hukuki İnceleme

Yazarlar: Op. Dr. Samet BAYRAK

Filiz BERBEROĞLU YENİPİNAR

ISBN: 978-605-9354-13-4

DOI: 10.37609/akya.2029

Yayıncı Sertifika No : 25465

Yayın Koordinatörü : Yasin DİLMEN

Mizanpaj ve Kapak : Rahime DİLMEN

Baskı : Özyurt Matbaacılık, ANKARA/Nisan 2016

Dağıtım Adresi

Akademisyen Kitabevi

Halk Sk. 5/A Yenişehir/ANKARA

Tel: 0312 431 16 33

www.akademisyen.com

Bu kitabın yayın hakkı AKADEMİSYEN TIP KİTABEVİ'ne aittir. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereği herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların ve yayıncısının yazılı izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz. Yazıların içerikleri yazarları bağlamaktadır.

MESLEKİ ETİK KURALLARI
AYDINLATILMIŞ ONAM VE HASTA HAKLARI
MALPRAKTİS VE MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI
MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT DAVALARI
YÜKSEK YARGI KARARLARI

(6100 sy. Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 6098 sy. Türk Borçlar Kanunu, 6502 sy. Yasa, Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası Klozu 2013, İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanun ve En Son Değişikliklerle İlgili Mevzuata Göre Hazırlanmıştır.)

HER ZAMAN YANIMIZDA OLAN,
CAN AİLELERİMİZE...

YARGITAY ONURSAL BAŞKANI

Sn. MEHMET UYGUN'UN

AZİZ HATIRASINA...

Yaşama Hakkı

- İnsanın ilk ve en temel hakkı; Yaşama Hakkıdır
- Yaşama Hakkı: Kişinin; fizik ve ruhsal bütünlüğünü koruyabilmesi, devam ettirebilmesi, varlığının çeşitli etkilerle bozulmasına engel olabilmesidir. (Mehmet UYGUN; Yargıtay Onursal Başkanı
(14 Mart 2002 Gaziantep, TJOD Gaziantep Şubesi Sunumu "Sağlık Personelinin Hukuki Sorumluluğu")

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

TIBBÎ UYGULAMALARDA AYDINLATMA VE ONAM

1.1. Genel Bilgiler ve Tanım	3
1.2. Aydınlatma ve Rıza Koşulları	3
1.3. Yasal Kaynaklar	4
1.4. Osmanlıda Uygulamada	5
1.5. Aydınlatma ve Rıza	6
1.6. Aydınlatma ve Onamda Anglosakson ve Amerikan Hukuku	7
1.7. Varsayılan Rıza	10
1.8. Aydınlatma ve Onamın Kanıtı Dayanması (Kayıt)	10
1.9. Tıbbî Müdahalenin Rıza Alınmadan Yapıldığı Durumlar	11

2. BÖLÜM

HEKİM HAKLARI

2.1. Hekim Hakları	15
2.2. Hastanın Yükümlülükleri	21
2.3. Hasta Hakları	23

3. BÖLÜM

TIBBÎ BİLİRKİŞİLİK

3.1. Tıbbi Bilirkişilik	31
3.2. Tarihçe	31
3.3. Bilirkişinin Tanımı	33
3.4. Bilirkişinin Atanması	33
3.5. Hekimin Bilirkişi Olarak Atanması	35
3.6. Bilirkişinin Özellikleri	36
3.7. Bilirkişi Raporunda Bulunması Gerekenler	37
3.8. Standart Uygulamalar Nelerdir	39

4. BÖLÜM

MALPRAKTİS TANIMI

4.1. Malpraktis Tanımı	43
4.2. Tıbbi Müdahaleler	45
4.3. Tıbbî Hatalar	45
4.4. Tanı Hataları	46
4.5. Tedavi Hataları	46
4.6. Koruma Hataları (Profilaksi)	46
4.7. Jinekoloji'de Medikolegal Sorunlar	49
4.8. Obstetrik'te Medikolegal Sorunlar	49
4.9. Tıbbi ve Hukuki Zorunluluklar	51
4.10. Hasta Dosyaları	51
4.11. Komplikasyonlar	53
4.12. Aydınlatılmış Onam Formu	54

5. BÖLÜM

MESLEKİ ETİK KURALLAR

5.1. Mesleki Etik Kurallar	59

6. BÖLÜM

TIBBİ MÜDAHALE KAYNAKLI MADDİ TAZMİNATIN BELİRLENMESİ

6.1. Tazminat Prensipleri	71
6.2. Hesaplama Dikkate Alınacak Hususlar	74
6.3. Hesap Devreleri ve Yöntemleri	83
6.4. Tazminat Ödeme Şekilleri	86

7. BÖLÜM

YARGITAY KARARLARI

7.1. Örnek Mahkeme Kararı	91
7.2. Yargıtay Hukuk Daireleri İçtihatları	96
7.3. Ceza Daire Kararlar	341

SUNUŞ

Hekimlik mesleği kanaatimizce bir ekip işidir, hekimin başkanlığındaki ekipte çalışan tüm sağlık personeli ve yardımcılar kadar çalışılan ortam, alet ve edevat tamlığı ve çalışılan ortamın özgür ve güvenli olması da oldukça önemlidir. doktorun tıbbi çalışmalarını yürüten özen yükümlülüğü bağlamında her türlü önlemi almak zorunda olup, en ufak bir tereddüt halinde de ortadan kaldıracak araştırmalar yapmayı ve gelişen teknolojiyi kullanmalı, ayrıca hastanın özel durumu da gözetilmelidir.

Hekim ile Meslek Etiği kurallarının 26. maddesinde düzenleme yapılmış ve "Hekim hastasını, hastanın sağlık durumu ve konulan tanı, önerilen tedavi yönteminin türü, başarı şansı ve süresi, tedavi yönteminin hastanın sağlığı için taşıdığı riskler, verilen ilaçların kullanılışı ve olası yan etkileri, hastanın önerilen tedaviyi kabul etmemesi durumunda hastalığın yaratacağı sonuçlar, olası tedavi seçenekleri ve riskleri konularında aydınlatır. Yapılacak aydınlatma hastanın kültürel, toplumsal ve ruhsal durumuna özen gösteren bir uygunlukta olmalıdır. Bilgiler hasta tarafından anlaşılabilir biçimde verilmelidir.

Hastanın dışında bilgilendirilecek kişileri, hasta kendisi belirler. Sağlıkla ilgili her türlü girişim, kişinin özgür ve aydınlatılmış onamı ile yapılabilir. Alınan onam, baskı, tehdit, eksik aydınlatma ya da kandırma yoluyla alındıysa geçersizdir. Acil durumlar ile, hastanın reşit olmaması veya bilincinin kapalı olduğu ya da karar veremeyeceği durumlarda yasal temsilcisinin izni alınır.

Hekimlik mesleği kanaatimizce bir ekip işidir, hekimin başkanlığındaki ekipte çalışan tüm sağlık personeli ve yardımcılar kadar çalışılan ortam, alet ve edevat tamlığı ve çalışılan ortamın özgür ve güvenli olması da oldukça önemlidir. doktorun tıbbi çalışmalarını yürüten özen yükümlülüğü bağlamında her türlü önlemi almak zorunda olup, en ufak bir tereddüt halinde de ortadan kaldıracak araştırmalar yapmayı ve gelişen teknolojiyi kullanmalı, ayrıca hastanın özel durumu da gözetilmelidir.

Bu çalışmada hukukçu ve hekim olarak uygulamada ortaya çıkabilecek tıbbi ve hukuki olumsuzlukları en güncel ve yeni tarihli Yüksek Yargı Kararlarıyla araştırdık.

Sağlık hukuku konusunda, özellikle kadın hastalıkları ve doğum uzmanlık dalında ülkemizde ilk defa toplantılar düzenleyen ve sürekli desteklerini esirgemeyen Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği yönetim kurulu üyeleri ve başkanı Prof. Dr. Süleyman Cansun Demir'e teşekkür ederiz.

Bu eserin hazırlanmasında büyük özveride bulunarak yardımlarını esirgemeyen, Sn., Alihan YENİPİNAR'a, Sn. Av. Ali KİMYA'ya, Sn. Furkan YILDIRIM'a Sn. Sabri ÇÖLGEÇEN'e, ve Akademisyen Yayınevi çalışanlarına, en derin duygularımızla teşekkürü bir borç biliriz.

Op. Dr. Samet BAYRAK
Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı

Filiz BERBEROĞLU YENİPİNAR
Ticaret Mahkemesi Başkanı

NİSAN 2016/ GAZİANTEP

KISALTMALAR

Av.K.	: Avukatlık Kanunu	K.	: Karar
BK	: Borçlar Kanunu	KK.	: Kadastro Kanunu
Bkz	: Bakınız	m.	: Madde
C.	: Cilt	MK.	: Medeni Kanun
CD.	: Ceza Dairesi	Mes. Kur.	: Meslek Kuralı
CGK.	: Ceza Genel Kurulu	RG.	: Resmi Gazete
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu	S.	: Sayfa
CMUK.	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu	T.	: Tarih
Dis. Kur. K.	: Disiplin Kurulu Kararı	TTB	: Türk Tabipler Birliği
D. İş	: Değişik İş	TBK.	: Türk Borçlar Kanunu
E.	: Esas	TCK.	: Türk Ceza Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi	TL.	: Türk Lirası
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu	TMK	: Türk Medeni Kanunu
HMK.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu	TJOD	: Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği
HUMK.	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu	Vd.	: Ve devamı
İBK.	: İçtihatları Birleştirme Kararı	V.	: Vekili
İİD.	: İcra ve İflas Dairesi	Vs.	: Ve saire
İKK	: İcra ve İflas Kanunu	Y.	: Yargıtay
İTM.	: İcra Tetkik Mercii	YD.	: Yargıtay Dairesi
		YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi
		TL	: Türk Lirası

KAYNAKÇA

- (ÇAĞLAYAN, Ramazan: Tarihsel Teorik ve Pratik Yönleriyle İdarenin Kusursuz Sorumluluğu, 1. Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara 2007,s. 137)
- (ÇELİK, Ahmet ÇELİK Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 47,48,50)
- (EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s.747)
- (KILIÇOĞLU, Mustafa: Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri, 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2012 s. 37.)
- (Mason J.K., R.A. McCallSmith, *Law and Medical Ethics*, London 1991.
- (Salı, 19 Kasım 2013 09:54 www.ttb.org.tr kaynakça:1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11)
- 1.Av.Bedia BORAN ,Aydınlatılmış Rıza,Sağlık Hukuku,Ankara Barosu kurultayı 2007,Güngör basımevi 2008, S:8
- 12 Salı, 19 Kasım 2013 09:5 Hasta Hakları Kılavuzu (www.ttb.org.tr. 1, 2, 3, 4, 5, 6 ,7, 8, 9, 10)
- 18 Ersoy, N, "Klinik Etiğin Önemli Bir Sorunu", *Tıbbi Etik*, Cilt 2, sayı 3 Aralık 1994:131-136.
- 7 Ersoy N, *Cerrahi Tedavide Hastanın Aydınlatılması ve Aydınlatılmış Onam (Rıza) nın Alınması ile İlgili Etik Sorunlar*, Doktora Tezi, İstanbul 1991, 190 sayfa.
- 9.Ruh Hekimliği (Psikiyatri) Meslek Etiği Kuralları, 22 Haziran 2002, Türkiye Psikiyatri Derneği 1. Olağanüstü Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. (Prof. Dr. Doğan ŞAHİN'in izniyle).
- Aydınlatılmış Onam almak üzerine Öneriler*, Türkiye Biyoetik Derneği, Ocak 2007. www.biyoeetik.org.tr (Hazırlayanlar: M Civaner, V Kavas)
- Battal YILMAZ, Açıklamalı, İçtihatlı Hekimin Hukukî Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, 2007,S:30
- Cassell E, The Principles of Belmont Report Revisited, *Hasting Center Report*, July August 2000.
- Civaner M, A. Kaya. Anladığından emin olmak: Aydınlatılmış onam için bir öneri. *Ulusal Tıp Etiği Kongresi Bildiri Kitabı*, Bursa. 25-28 Haziran 2003, 1030-1043.
- Civaner M, C Terzi, Hastanın kendi kaderini tayin hakkı: Aydınlatılmış Onam. *Ulusal Cerrahi Dergisi*, 2001;17(2):82-91.

- ÇAĞA, Tahir/ GÖKÇEN, Ahmet M./ GÜRAN, Tevfik/Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü: Ölüm ve Cismani Zarar Hallerinde Zararın ve Tazminatın Hesap Edilmesi Sempozyumu, 1. Baskı, Adalet Matbaacılık, Ankara 1993, s. 22)
- ÇELİK, Ahmet Çelik: Tazminat Ölçüsü ve Kazanç Kavramı, 1. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul 2006, s.19,
- Dünya Hekimler Birliği Hasta Hakları Bildirgeleri, <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/14/index.html> (Erişim 31.10.2009)
- Erdem AYDIN, Dünya ve Türk Tıp Tarihi, Güneş Kitapevi,2006, S:243
- Hasta Hakları Yönergesi (15.10.2003)
- Hakan HAKERİ, Tıp Hukuku, Seçkin yayıncılık,2010, S:184
- Hasan ÖZKAN, Sunay (Öner) AKYILDIZ, Açıklamalı-İçtihatlı Hasta Hekim Hakları ve Davaları, Seçkin yayıncılık, 2008, S.40-41.
- Hasta Hakları Uygulama Genelgesi (23.03.2009 tarih ve 11706 sayı)-
- Hasta Hakları Uygulama Yönergesi (26.04.2005 tarih ve 3077 sayı)
- Hasta Hakları Yönetmeliği (01.08.1998 tarih ve 23420 sayılı Resmi Gazete)
- Hatun Ş, Hasta Hakları, İletişim Yayınları, İstanbul 1999.
- Hazel BİGGGS, Aydınlatma ve Sır Saklama Yükümlülüğü, Uygulama ve Malpraktis Sağlık Hukuku Kurultayı, 1-3 Kasım.2007 Ankara, 1.baskı 2008, S:53-54-55.
- http://www.sbm.org.tr/tr/Documents/TRH_2010_1507_k_e.pdf erişim tarihi 30.10.2015 10:00.)
- İstanbul Tabip Odası Etik Kurulu adına haz. M. Civaner, Ş Görkey, T Güven, G Sert, Yİ Ülman, Y Ünder, "İstanbul Tabip Odası Etik Kurulu Aydınlatılmış Onam Formu", *Hekim Forumu*, Temmuz-Ağustos 2009;182: 44-47. British Society of Gastroenterology. <http://www.bsg.org.uk/>
- KARAKAŞ, Fahri/ Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü: Ölüm ve Cismani Zarar Hallerinde Zararın ve Tazminatın Hesap Edilmesi Sempozyumu, 1. Baskı, Adalet Matbaacılık, Ankara 1993, s. 105.
- Mustafa DURAL, Uluslar arası 1.Sağlık Hukuku Sempozyumu 24-25 Nisan.2008, Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü, S:252-255
- NEJDET: Hekimlerin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 141.)
- OĞUZ NY, "Özerkliğe Saygı İlkesi (Aydınlatılmış Onam)", *Deontoloji*, B. Arda, Y OĞUZ, S. Şahinoğlu PELİN, A.Ü.Tıp Fak. Yayınları, Genişletilmiş 2. baskı, Ankara, 1999:51-55.
- Önal G ve ark, "Hasta Hakları Uygulama Yönergesi: Türkiye'de Hasta Haklarının Yaşama Geçirilmesi İçin Bir Adım" *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği Hukuku Tarihi Dergisi*, 2005; 13 (3): 203-209.
- Polat, Oğuz: Klinik Adli Tıp Uygulamaları, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s.263

- Rezzan GÜNDAY, Tıbbî Müdahale ve Tedavide Malpraktisten Doğan Hukuki sorumluluk, Adalet yayınevi, 2012, S: 104-107
- Sağlık Çalışanları için Sağlık Hizmetinde Gizliliğe ve Mahremiyete İlişkin Avrupa Rehber Kuralları (Mayıs 2006))
- Tandoğan , Haluk: Türk Mes'uliyet Hukuku Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s.21
- TÜRKMEN, Hasta ve Hekim Hukuku ,Adalet Yayınları,2.baskı,2013,S:71-86
- Türk Tabipleri Birliği Aydınlatılmış Onam Bildirgesi", *Türk Tabipleri Birliği Etik Bildirgeleri*, Türk Tabipleri Birliği Etik Kurulu, Birinci Baskı, TTB Yayınları, Ankara, Mayıs 2010:14.
- Uçakhan, Sema GÜLEÇ: Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- Ülman Y.I. "Aydınlatılmış Onam, Tıp Etiğinde Özerklik İlkesi ve Hastanın Kendi Hakkında Karar verme Hakkı", *Güncel Hukuk*, Ekim 2007, 10: 51-53.
- Yargıtay 4 ceza dairesi kararı,03.07.1976 ve 1976/6297 ve 1979 / 2541 sayılı kararı)
- Zafer Adem GENCER, Ceza hukuku kapsamında tıbbî müdahalenin hukuka uygunluğu,2014,Bilge yayınları, I.baskı İstanbul, S:57